

Prof. Mario Perestegi

Orguljska glazba u Hrvatskoj

Orgulje, a s njima i orguljska glazba u Hrvatskoj, bilježe neprekinut razvoj još od 14. stoljeća. Naime, prva vijest o orguljama u Hrvatskoj zabilježena je u Dubrovniku 1389. godine, a o prvom orguljašu u Zagrebu, u crkvi sv. Marka, 1359. godine.

Uvod

U podacima o orguljama u zagrebačkoj katedrali sa sigurnošću saznajemo da ih katedrala posjeduje već u prvim godinama 15. stoljeća, a možda i ranije. Instrument je bio postavljen na srednjoj empori, koja se je nalazila iznad današnjega glavnoga svetišta.

Ono što karakterizira orguljstvo u Hrvatskoj jest velika razlika u instrumentima između njezina kontinentalnog i priobalnog dijela. Povijesni kontekst, koji se reflektira u

umjetničkim ostvarenjima, snažno razdvaja južni – mediteranski dio, koji se naslanja na talijansku, osobito venecijansku kulturu i nasljeđe, i sjeverni dio, koji je pod snažnim utjecajem germanskih zemalja i kulture, koja je ostavila duboke tragove u svim segmentima svekolike umjetnosti, pa tako i u orguljskoj umjetnosti. Pod utjecajem stilskih i tehničkih karakteristika izgradnje orgulja nastaju i skladbe usko vezane za određen tip orgulja,

koji diktira, omeđuje i sukreira skladbu. U tom smislu može se reći da se strogo razlikuje orguljska literatura nastala u priobalnoj Hrvatskoj, i to osobito ona nastala iz pera skladatelja koji su djelovali u Dalmaciji, Istri i Dubrovniku, od one literature koja je nastala u Varaždinu, Klanjcu i Zagrebu. To se odnosi na sve skladbe nastale do romantizma, tj. do pojave prvih velikih koncertnih orgulja u zagrebačkoj katedrali, najprije onih Franje Fochta, iz 1834.,

koje su ubrzo zamijenjene velebnim Walckerovim orguljama, iz 1855., s tri manuala i pedalom. Orgulje su tada imale 52 zvučna registra. Opsezi manuala i pedala odgovarali su svim tadašnjim najvišim standardima europskoga graditeljstva orgulja. To je prvi pravi koncertni instrument sagrađen u Hrvatskoj, a koji svojim proporcijama osigurava izvedbu orguljske literature svih razdoblja. Graditeljske struje koje su djelovale u Hrvatskoj mogu se pratiti u nekoliko smjerova. Najvažniji je dakako onaj hrvatskoga graditelja Petra Nakića (1694. – 1769.) i njegovih učenika, potom djelovanje graditelja orgulja iz susjednih zemalja, među kojima se ističu slovenski graditelji, te djelovanje ostalih hrvatskih graditelja, među kojima po svim kriterijima dominira tvrtka »Heferer«.

Orguljska literatura

U ovom kratkom uvodu važno je reći da su orguljska djela hrvatskih skladatelja nastala na instrumentima u hrvatskim crkvama, pod izravnim utjecajem karakteristika određenih orgulja, a time i određenog stila.

Najranija ostvarenja vezana su za skladatelja i izdavača **Andriju Motovunjanina** (oko 1480. – nakon 1539.), podrijetlom iz Istre. Taj ugledni glazbenik, koji je svoje znanje stekao učeći u Rimu i Veneciji, tiskao je 1517. zbirku za orgulje *Frottole intabulate per sonore organi libro primo*, koja je sadržavala prerađene vokalnih višeglasnih skladbi.

Dva velika barokna skladatelja, **Ivan Lukačić** (1575. ? – 1648.) i **Vinko Jelić** (1596. – 1636.), or-

gulje tretiraju više kao *basso continuo* u svojim sakralnim djelima, no za taj instrument ne ostavljaju značajnija solistička djela.

Tomaso Cecchini (1580. – 1644.) – glazbenik podrijetlom iz Verone. Živio je u Splitu i Hvaru te djelovao kao orguljaš u katedralama tih gradova. U njegovu se opusu ističe zbirka skladbi tiskana u Veneciji 1612. pod nazivom *Amorosi concertti*.

Julije Bajamonti (1744. – 1800.) još je jedno veliko ime skladatelja, orguljaša i liječnika koji djeluje u Splitu kao katedralni orguljaš. U njegovu se opusu ističe 54 moteta, 17 misa, *Magnificat*, simfonije, ali i tri ljupeke *jednostavačne sonate za orgulje* (F-dur, C-dur i B-dur), nastale 1776.

Kraće kompozicije anonimnih skladatelja (18. st.), nastale u mnogim samostanima diljem Hrvatske, veliko su orguljsko blago. Pokazuju jednostavnost i skromnost natopljenu snažnim emocijama i uravnoteženim smislom za oblikovanje. Pregršt je to djela koja je svojim predanim istraživačkim radom u samostanskim arhivima pronašao prof. Emin Armano. Najveća zbirka tih jednostavačnih sonata pronađena je u franjevačkom samostanu u Klanjcu, ali i u drugim samostanima – na Cresu, Korčuli, u Omišu, Dubrovniku te u mnogim drugim, ponajviše franjevačkim samostanima, ali i u samostanima sestara benediktinki rasutima po hrvatskoj obali.

Beno Majer (1736. – 1818.) diplomirao je filozofiju i teologiju. Radio je kao orguljaš, zborovođa i skladatelj u Karlovcu.

Od svojega maloga glazbenoga opusa, on je poznat samo po svojim *jedanaest sonata* za orgulje bez pedala, izražajne muzikalnosti.

Skladbe **fra Fortunata Pintarića** (1798.– 1867.) među prvim su sačuvanim djelima za orgulje u sjevernoj Hrvatskoj. Pintarić je dug niz godina djelovao u Varaždinu. Među najvrjednija ostvarenja ubrajaju mu se skladbe za klavir i orgulje (*preludiji, fuge i pastorale*). Naročito su zanimljivi *Dudaši* (C-dur i F-dur), u kojima skladatelj karakteristično ritmiziranim pedalnim tonom imitira gajde. Njegov *Preludij i fuga u d-molu* je djelo pisano u maniri bečke klasike. Orguljaš zagrebačke katedrale i skladatelj **Vatroslav Kolander** (1848. – 1912.) u svojem opusu ima više orguljaških skladbi, koje su tek nedavno pronađene, no sustavan rad na njihovu sređivanju tek predstoji.

Poseban zamah orguljska glazba zadobiva s velikim orguljašem, skladateljem i pedagogom **akademikom Franjom Duganom** (1874. – 1948.), čiji orguljski opus broji više od stotinu djela, a među kojima posebno mjesto zauzimaju velike polifone forme građene na romantičnim harmonijskim zakonitostima. U Duganovu orguljskom opusu ističu se *Toccata u g-molu (Alla fuga)*, *Kromatska fuga u c-molu*, *Preludij i fuga u G-duru* i *Preludij i fuga u H-duru*.

Još je jedno ime među franjevcima skladateljima veoma važno i utkano među skladatelje orguljske glazbe. Riječ je o franjevcu **Kamilu Kolbeu** (1887. – 1965.), koji je skladao velik broj djela (čak 1445), ali

i solističkih orguljskih skladbi (ukupno 70, poput 7 posljednjih Kristovih riječi na križu, *Passacaglia* u *F-duru* i drugih).

Krsto Odak (1888. – 1965.), skladatelj i profesor na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, autor je popularne velike *Passacaglia* u *g-molu*, Op. 34, za orgulje, koju je autor obradio i za gudački orkestar.

Među skladateljima romanizma nalazi se i **Franjo Lučić** (1889. – 1972.), glazbeni teoretičar, pedagog i orguljaš, skladatelj većega orguljskoga opusa, u kojem se ističu *Elegija*, *Fantazija* u *c-molu*, *Legenda* te *preludiji* i *fuge*. Sva bi ta djela mogla imati podnaslov »fantazija za orgulje«. U njegovim se djelima osjeća dobro poznavanje orgulja. Manji fragmentarni odsjeci, koji čine veću formu, orguljaša navode na česte promjene registracije. Djela mu posjeduju progresivnu tendenciju, kako u smislu dinamike, tako i u harmonijskom smislu, u kojem često iznenađuje modulacijama u udaljene tonalitete.

Ferdo Livadić (1889. – 1972.) učenik je Franje Dugana i skladatelj nacionalnoga glazbenoga smjera. Njegov opus broji više stotina djela. *Elegija* za orgulje je kraće djelo, u kojem pozornost plijeni sjetna melodika. Franjevac kapucin **Anselmo Canjuga** (1894. – 1952.) – orguljaš, skladatelj i zborovođa, čiji opus broji oko dvije stotine skladbi, od čega nekoliko desetaka orguljskih, među kojima se ističu: *koralne obrade* te *fuga Bach*.

Časna sestra milosrdnica sv. Vinka **Lujza Kozinović** (1897. – 1975.) kompoziciju je učila kod Franje Dugana, na Muzičkoj

akademiji u Zagrebu. Njezin opus broji oko 100 različitih djela, obrada pučkih napjeva, rukoveta za muški, ženski i mješoviti zbor, mise, jedan gudački kvartet te nekoliko orguljaških djela.

Stanislav Preprek (1900. – 1982.) – orguljaš, skladatelj, melograf, književnik, pisao je novele i pjesme te publicistička djela, a prevodio je arapske, kineske i njemačke pjesnike (s njemačkog je preveo ep *Gilgameš*). U Petrinji se školovao za učitelja 1918. Skladao je prema svojim impresionističkim uzorima. S upoznavanjem rada dvije bečke škole, u skladbama mu se javlja ekspresionizam. Sve to ima veću težinu ako se uzme u obzir da je u glazbi bio samouk. Za orgulje je skladao 11 *preludija* na koralne teme, *Improvisatu* i *Suitu* za orgulje.

Josip Vrhovski (1902. – 1983.) – skladatelj, dirigent i glazbeni pedagog, Bersin i Lhotkin učenic. Skladao je vokalnu i vokalno-instrumentalnu glazbu. Njegov opus obuhvaća oko petsto djela. *Predigra* je njegovo najpoznatije orguljaško djelo.

Boris Papandopulo (1906. – 1991.) – skladatelj velikog opusa, koji je skladao s lakoćom i bio nepresušno vrelo. Skladao je za orgulje tri briljantne i virtuozne skladbe: *Toccatu Cromaticu*, posvećenu Anđelku Klobučaru, opsežnu *Passacagliu* (B. A. C. H.) te kraći *Preludij*, nastao u Splitu 1936., na sam Božić.

Hrvatski skladatelj i profesor na Muzičkoj akademiji u Zagrebu **Milo Cipra** (1906. – 1985.) ima jedno, ali iznimno djelo za orgulje, fantazijskog karaktera, pod nazivom *Andante sostenuto*

– *fantazija na pučki napjev iz Bosne*.

Rođeni Čakovčanin **Miroslav Magdalenić** (1906. – 1969.) diplomirao je na tadašnjoj Državnoj muzičkoj akademiji 1940., studirajući kompoziciju s Krstom Odom i Blagojem Bersom. U njegovu široku opusu, koji je pretežno usmjeren vokalnoj ili vokalno-instrumentalnoj glazbi, često nadahnutoj Međimurjem, odskače *Passacaglia* i *fuga* u *a-molu* za orgulje, nastala 1964., te *Trio*.

Među stvarateljima orguljske glazbe ističe se ime skladateljice **Ivane Lang** (1912. – 1982.), koja u svojem opusu ima jedno orguljsko djelo, *Toccatu* u *e-molu*. Ivana Lang je na Muzičkoj akademiji u Zagrebu diplomirala klavir, dok je kompoziciju privatno studirala kod prof. Mile Cipre.

Albe Vidaković

Među svećenicima glazbenicima posebno mjesto zauzima **Albe Vidaković** (1914. – 1964.), muzikolog, crkveni glazbenik i *regens chori* zagrebačke katedrale (1942. – 1964.). Skladao je velik broj misa te kraćih uporabnih liturgijskih skladbi (uvoda,

međuigra i završetaka pučkim popijevkama). U orguljskom opusu hrvatsku je glazbu obogatio *Preludijem i fugom u C-duru* te velikom antologijskom *Fantazijom i fugom u f-molu*.

Skladatelj i pedagog **Natko Devčić** (1914. – 1997.) svojemu prijatelju Anđelku Klobučaru posvetio je djelo *Res sonora*. To je djelo u kojem se suprotstavljaju dvije zvučne mase, jedna u obliku klastera, gusto postavljenih tonova jedan iznad drugoga, a s druge strane su jasno artikulirani akordi. Tvorac osam simfonija te mnogih drugih instrumentalnih i vokalno-instrumentalnih djela, **Stjepan Šulek** (1914. – 1886.), skladao je trostavčni *Koncert za orgulje i orkestar* (1974.), posvećen Anđelku Klobučaru, i *Triptih »Dona nobis pacem«*.

Orguljaš, pedagog i skladatelj **Mladen Stahuljak** (1914. – 1993.) diplomirao je orgulje kod Franje Dugana, davne 1937., a usavršavao se kod velikoga Karla Straubea u Leipzigu. Prvi je naš orguljaš koji koloristički pristupa orguljskom zvuku. Jedan od mnogih koncerata Mladena Stahuljaka u zagrebačkoj katedrali toliko je očarao Anđelka Klobučara da je i sam poželio svirati i profesionalno se baviti orguljama. Mladena Stahuljaka i Franju Dugana nemilosrdni komunistički »sud časti« udaljuje iz javnog života i zabranjuje im javno djelovanje na više godina. M. Stahuljak svoj životni put pronalazi u Sarajevu. Za orgulje je skladao više skladbi i to: *Partita za orgulje Op. 11.* (1942.), *Sonata za orgulje*

Op. 12. (1942.), *Sonata za orgulje* (1944.), *Pet predigri* (1946.), *Šesnaest malih kompozicija za orgulje Op. 17.* (1947.), *Excpentas tokata za orgulje* (1948.), *Improvisata, passacaglia i fuga za orgulje Op. 3.* (1938. – 1958.), *Tema s varijacijama ili Mala umjetnost fuge za orgulje* (6. *Fuga*) (1944. – 1958.), *Dvije male predigre i fuge za orgulje Op. 23.* (1955. – 1958.), *Mala umjetnost fuge za orgulje* (9. *Fuga*) (1962.), *Četiri predigre za orgulje*.

Franjevac **Miroslav Grđan** (1915. – 1945., stradao na križnom putu prema Bleiburgu). Skladao je 13 skladbi za orgulje. Poznate skladbe: *Kraj jaslica*, *Christus vincit*, *Gospodin danas uskrsnu*, *Odzivam se*, *Isuse*, *Zdravo budi*, *Kraljice*. Veća djela: *Misa za orgulje*: pristup, prikazanje i završetak te *Toccata u d-molu*.

Hrvatski skladatelj **Đuro Golubić** (1916. – 1988.) svoje djelovanje usmjerava k djelovanju na području crkvene glazbe. Obrađuje crkvene napjeve za mješovite zborove. U njegovom se orguljskom opusu ističe *Fuga u d-molu*.

Franjevac **Božidar Grđan** (1922. – 1994.), mlađi brat Miroslava Grđana, skladao je skladbe: *Mali dorski preludij u d-molu*, s posvetom fra Bonaventuri Dudi i *Preludij za orgulje*. Violinist i skladatelj **Miroslav Miletić** (1925.) jedan je od najizvođenijih hrvatskih skladatelja i utemeljitelj gudačkog kvarteta *Aro Arte*. U svojem velikom opusu za orgulje nalazimo samo jednu skladbu, pod nazivom *Cantus i Tocca-*

ta (1969.) i *Hvarska litanija – za orgulje* (Zagreb, 1976.). Hrvatski muzikolog i skladatelj **Lovro Županović** (1925. – 2004.) za orgulje je napisao nekoliko skladbi. Najizvođenija među njima je pod naslovom *Mirozov*.

Vladimir Špoljarić (1926. – 1986.), profesor glazbe, napisao je skladbu pod nazivom *Esej*, za orgulje (1950.), djelo elegijskog sadržaja i sjetnog raspoloženja, u kojem skladatelj istražuje pojedine registre u solističkim nastupima. Česta uporaba klastera te kontrasta u solističkim dionicama odlika su toga djela.

Nikša Njirić (1927.), učenik Krste Odaka, kod kojega je diplomirao na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji, autor je opsežna skladateljskog opusa (za kojega je osvojio niz nagrada i priznanja), a u kojemu su zastupljene sve glazbene vrste, od velikih orkestralnih, koncertnih i komornih djela do najbrojnije skupine vokalno-instrumentalnih i vokalnih ostvarenja, često nadahnutih šarolikošću hrvatskoga glazbenoga folkloru. Među orguljskim djelima ističu se tri zbirke *koralnih preludija*; božićni, korizmeni i uskrsni, *verseti* te djelo koje nosi naslov *Musica jubilaris*. Pedagog i skladatelj **Adalbert Marković** (1929. – 2010.), profesor na Muzičkoj akademiji u Zagrebu i dugogodišnji predsjednik HDS-a, za orgulje je napisao tri skladbe: *La méditation pour orgue* (1975.), *Pastorale i toccatina za orgulje* (1996.), *L'humeur pour orgue* (2000.).

Akademik Anđelko Klobučar

Najveći skladatelj djela za orgulje i interpretator orguljske glazbe u Hrvatskoj je svakako akademik **Anđelko Klobučar** (1931.), orguljaš zagrebačke katedrale i profesor teoretskih glazbenih disciplina na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Njegov opus broji više stotina djela, kako za orkestre, tako i za razne komorne sastave, solističke instrumente, filmsku glazbu i djela duhovnoga karaktera. No okosnicu njegova opusa čini više od stotinu djela za orgulje, u rasponu od minijatura od svega dvadesetak taktova do tri velika koncerta za orgulje i simfonijski orkestar, koje je sam autor i prouzveo. Unutar toga okvira nalaze se solistička djela za orgulje, među kojima treba istaći važnija: *Tri sonate za orgulje*, dvije *passacaglie*, *Triptih*, više suita, velik broj tokata i preludija, *Vitrail*, *Collage*, *Hommage a Checcini*, *Partita »Pjesma stvorova«*, *Partita »Ad Pavlinos«*, *Epithalam*, *Fantazija i tokata te Koncert za orgulje*, posvećen orguljašu Mariju Penzaru. Kao dobar poznavatelj orgulja, Klobučar koristi sve izražajne mogućnosti svojega instrumenta. Njegov

koloritni pristup očituje se u svakoj skladbi. Osnovni elementi govora kojim se služi sažeti su u stalnoj uporabi sekundnoga ili kvatrenoga intervala, ili pak njihovom kombinacijom. Oblici, u koje kao u okvir stavlja svoje razrađene ideje, graniče s jedne strane s *passacagliom*, te potpuno slobodnom fantazijom s druge strane. Nezaobilazno je spomenuti Klobučarevu polifoniju, koja se očituje u mnogim njegovim orguljaškim djelima, kao i jasnu preglednost svake skladbe. Orguljski opus Anđelka Klobučara nastao od 1952. (*passacaglia*) pa do današnjih dana daje snažan pečat sveukupnoj hrvatskoj glazbi. U tim se djelima sažimlje i okrunjuje sve majstorstvo orguljanja, improvizacije i orkestralno-kolorističkog pristupa. Klobučar na duboko subjektivan način iznosi svoje ideje, pretopljen prije svega u snažan dramatski čin, natopljen mističnošću, korespondirajući između snažnih liturgijskih stavaka i velikih koncertnih djela.

Mato Leščan (1936. – 1991.) autor je manjega orguljskoga opusa, u kojem dominira *Intrada* i koral na napjev *Pjevaj hvale Magdaleno*.

Skladatelj, pedagog i interpretator orguljske glazbe, pretežitom vlastite, **Josip Magdić** (1937.) studij glazbe, diplomiravši dirigiranje (D. Švara), orgulje (P. Rančigaj) i kompoziciju kod M. L. Škerjanca, završava na Glazbenoj akademiji u Ljubljani. Njegov opus orguljskih djela čini oko 25 skladbi. Naslovi njegovih djela konkretno prikazuju bujicu osjećaja, težnji i doživljaja te dubokog proživljavanja, ne uvijek na-

klonjene mu stvarnosti. No optimizam i snažan osjećaj ravnoteže za oblikovanje te duboko poznavanje mogućnosti orgulja, njegove skladbe čine posebnima i originalnima u cjelokupnoj orguljskoj ostavštini naših skladatelja. Magdićeva orguljska djela svojom emotivnom snagom lagano dopiru do slušatelja te ostaju još dugo živjeti u mislima slušatelja aludirajući na naslov kao osnovnu iskrnu koja se ne gasi, posebice u djelima: *Oluja*, *Intra vitam mortemque*, *Prkosni preludij s gelerom*, *Ter quaterni sunt modi*, *Clustering*, *Sarajevske ratne razglednice*, *La Ronde...*

Željko Brkanović (1937.), hrvatski skladatelj, dirigent i pedagog opusa u kojem se najviše ističu orkestralna djela. Jedno orguljsko, *Antependij* (1989.), zaživjelo je iste godine pod prstima Anđelka Klobučara u franjevačkoj crkvi na zagrebačkom Kaptolu.

Grafika I (1968.), skladba za orgulje **Dubravka Detonija** (1937.), zasigurno plijeni pozornost mnogih orguljaša. Specifičnost toga izvrsnoga djela je u tome što je doista jedinstveno u cjelokupnoj orguljskoj literaturi. Naime, djelo nije pisano klasičnim notnim zapisom, već su naznačene konture skladbe raznim bojama i oblicima. Slijedeći formalni plan, interpretator oblikuje glazbeno djelo koje u svakoj novoj izvedbi dobiva drugačije obrise.

Orguljaš i pedagog **Žarko Dropulić** (1946. – 2009.) osim

kao vrstan interpretator cjelokupnog opusa J. S. Bacha, Césara Francka i Maksa Regera, čija je djela izvodio na mnogim festivalima orguljaške glazbe, dokazao se i u skladateljskom radu pišući djela za orgulje. Njegov opus broji sedam velikih skladbi: *Sonata I*, *Sonata II*, *Passacaglia i fuga*, *Preludij i fuga u B-duru*, *Četiri studije*, *Toccatu*, *Varijacije i final te Simfonija za orgulje*.

Marko Ruždjak (1946. – 2012.) – skladatelj i glazbeni pedagog. Nakon diplome iz kompozicije kod Mile Cipre, Ruždjak odlazi na specijalizacije u Pariz i Köln. Njegov veliki opus suvremenih djela uvelike je obogatio hrvatsku glazbu. Za orgulje je napisao dva djela: *Vitae Arbor* (1970.) i *Centone* (1989.). Hrvatski skladatelj **dr. sc. Davorin Kempf** rođen je u Virju 1947. Svoju je glazbenu naobrazbu stekao diplomiravši klavir, dirigiranje i kompoziciju na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, gdje je kraće vrijeme studirao i orgulje kod prof. Žarka Dropulića. U njegovu veliku opusu orgulje zauzimaju važnu ulogu. Tako je dosada prof. Kempf napisao šest velikih skladbi u kojima orgulje imaju solističku ulogu. Davorin Kempf je jedini hrvatski skladatelj koji ima čak pet opsežnih djela za orgulje i orkestar. *Introdukcija, passacaglia i fuga za orgulje i gudački orkestar* (1969.), *Interferencije za orgulje i elektroniku* (1977.), *Prolog za veliki orkestar i orgulje* (1981.), *Freska za orgulje i orkestar* (1990.), *Fantazija za orgulje* (1991.) te *Simfonijski stavak (Koncert za orgulje i veliki orkestar* (2013.).

Franjo Parać (1948.), skladatelj i glazbeni pedagog, ostavio nam je za orgulje *Pastoralu* (1989.), djelo nastalo na pavlinski napjev *Porodi Deva Szina*.

Ivan Žan (1955.) diplomirao je na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Službu orguljaša vršio je u HKM-u u Mannheimu. Njegov orguljaški opus čine: *Šest preludija i fuga za orgulje*, *Orguljska fuga (Orgelfude, modo dodecafonico)*, *Fantazija za orgulje*, *Orguljska suite*, *Koncert za orgulje i orkestar te Orguljske skladbe u liturgijskoj godini*. Uz navedena solistička djela, u njegovu veliku vokalno-instrumentalnom opusu orgulje uvijek zauzimaju važnu ulogu, bilo da su pratnja zboru ili solistu, ili su dio većeg orkestra.

Ivo Josipović (1957.) – hrvatski skladatelj i doktor pravnih znanosti. Za orgulje je 2009. napisao jedno djelo *Lichenstein Pop-Art (Hommage á Roy Lichenstein)*. Djelo je prouzvela iste godine na zagrebačkom bijenalu orguljašica Elizabeta Zalović.

Srećko Bradić (1963.) – skladatelj i pedagog. U svojem opusu ima jedno djelo za dvoje orgulje, pod nazivom *Organ* (2004.). Djelo je prouzvedeno iste godine a u izvedbi je sudjelovao sam autor i naša proslavljena orguljašica Ljerka Očić.

Orguljaš varaždinske katedrale, skladatelj i dirigent **Andelko Igrac** (1968.) svoj predani i vrlo aktivan skladateljski rad usmjerava prema djelima duhovne tematike. Tako njegov opus čine kraće skladbe u obliku psalama i velika vokalno-instrumentalna djela. Za orgulje je napisao dvije skladbe: *Morgensterntocca-*

ta (2003.) i *Varijacije na »Zdravo budi, mladi kralju«* (2003.).

Davor Bobić (1968.), hrvatski skladatelj koji je diplomu kompozicije stekao na Državnom konzervatoriju »P. I. Čajkovski« u Kijevu. u svojem nadahnutu i bogatu skladateljskom radu ima dvije skladbe za orgulje, i to *Fantaziju za orgulje – Klanjat će se tebi Gospodine svi narodi zemlje* (2000.) i *Uskrsnuće* (2004.) za dvoje orgulje.

Orguljaš, pijanist i teoretičar glazbe **Danijel Drilo** (1970.) jedan je od naših najistaknutijih organologa i eksperata za orgulje, posebno za gradionice »Walcker« i »Heferer«. Dosada je jedini hrvatski orguljaš – organolog čije stručne članke objavljuju recentni strukovni časopisi poput *Ars Organi* i *Acta Organologica*. Djeluje kao orguljaš i docent u Münchenu. Svoju ljubav prema orguljama pretočio je u dvije skladbe, i to u *Paraphrase über den Choral »Von Himmel hoch, da komm ich her«* (1999.) i *Meditatio (Varijacije na dvije teme – 2006)*.

Franjo Đurović (1971.), student kompozicije kod Josipa Magdića i Frane Paraća, u svojem opusu ima jedno djelo za orgulje: *Fantazija za bijele tipke*. Djelo je u Beču prouzveo orguljaš Mario Perestegi, u sklopu IV. festivala hrvatske glazbe, 2008.

Krešimir Seletković (1974.) diplomirao je kompoziciju u klasi prof. Davorina Kempfa. *Toccatu* je jedino njegovo djelo za orgulje, nastalo za izvedbu na 21. *Muzičkom biennaleu Zagreb*. Djelo je prouzvela Ljerka Očić, kojoj je djelo i posvećeno.

Mate Sušilović (1977. – 2001.) svoju je veliku ljubav prema orguljama pretopio u više desetaka skladbi, među kojima se ističu *Tocatta u b-molu*, *Trip-tihon Božić*, *Litanije* te posljednje, nedovršeno djelo *David*, koje je skladao u bolnici neposredno prije smrti. Sve kompozicije koje je pisao za vrijeme studija nose posvete njegovim prijateljima i kolegama te zborovima u kojima je pjevao. Mladi hrvatski orguljaš i vrsni improvizator na orguljama, **Milan Hibšer** (1978.), koji se bavi i kompozicijom, u svojem dosadašnjem opusu ima dvije skladbe za orgulje, *Passacagliu »Tri kralja jahahu«* (2012.) i **Temu s varijacijama »Zdravo, Djevo čista«** (2012.), skladbe nastale na principu obrade teme u raznim varijacijama.

Ante Knešaurek

Ante Knešaurek (1978.), hrvatski skladatelj, pedagog i vrlo aktivan orguljaš, koji se posebno bavi orguljaškom improvizacijom, diplomirao je na Muzičkoj akademiji u Zagrebu orgulje (M. Penzar) i kompoziciju (M. Ruždjak). Njegov orguljski opus čine

Misa za orgulje (2005.), Akklamacija za violončelo i orgulje (2011.), Tri etide za orgulje (2012.) i Preludij i fuga za orgulje (2013.).

Vodeći hrvatski pijanist i skladatelj **Bruno Vlahek** (1986.) je dan je od najistaknutijih mladih glazbenika. Osim pijanističke koncertne aktivnosti, pojavljuje se i kao orguljaš. Vlahek od 2004. godine sklada djela najrazličitijih oblika i stilova. Tako njegov opus broji više od 100 skladbi. Za orgulje je dosada skladao: *Passacagliu u c-molu* (2005.), *Offertorium* (2006.), *Toccatu* (2007.), *Choral-Fantasia »Prepare the Way to the Lord«* (2008.).

Orguljaš i organolog **Marko Đurakić** (1986.) diplomirao je orgulje kod prof. Marija Penzara. Za orgulje je napisao jednu skladbu: *Tocatta i ricercar*, na temu *Te Deum laudamus*.
Zaključak

Ukupan broj orguljskih djela hrvatskih skladatelja sigurno prelazi dvije tisuće skladbi, koje se mogu podijeliti na djela nastala za liturgiju, na ona inspirirana kršćanskom duhovnošću i velika koncertna djela za orgulje.

U ovoj kraćoj analizi vidi se da je pravi zamah orguljska glazba dobila pojavom Franje Dugana, a kulminirala djelovanjem Anđelka Klobučara. Rad ostalih skladatelja nameće se kao posljedica i reakcija tih dvaju erudita, koji su svojim nenametljivim pojavama utrli snažan put razvoju orguljstva uopće.

Nezaobilazna i važna sastavnica pri sviranju na orguljama je improvizacija, tako snažno

vezana za djelatnost svakog orguljaša. U Hrvatskoj stalno djeluje nekoliko vrsnih koncertnih improvizatora na orguljama ili dobrih liturgijskih improvizatora, koji svojim improvizacijama snažno djeluju na situaciju i trenutak koji kreiraju. Orguljaše improvizatore u Hrvatskoj nakon 1945. godine možemo podijeliti u tri skupine. Prvu skupinu čine Anđelko Klobučar i Željko Marasović, drugu Anđelko Igrec, dominantan Ante Knešaurek, učenik Anđelka Klobučara, te Višeslav Jaklin. Treću skupinu čine učenici Ante Knešaureka – Milan Hibšer, Ivan Bosnar i Javor Valjak.

Literatura

Andrejs, J.: *Povijest glazbe IV*, Sveučilišna naklada Liber, 1989.

Tuksar, S.: *Kratka povijest Hrvatske glazbe*, Matica Hrvatska, 2000.

Muzička enciklopedija, Jugoslavenski leksikografski zavod, Zagreb, 1974.